

X362.2 X322

A megváltott anyag *Am*

V. Majzik Mária a kórházi kápolnákról *mp*

y A rendszerváltás előtti évtizedekben nem működött Magyarországon egyetlen kórházi kápolna sem. A politikai tényezőkön túl az is közrejátszott ebben, hogy az embert testi-lelki-szellemi egységként felfogó gondolkodás kiszorult a gyógyítás világából, az embert pusztán testi funkcióiként értelmező gondolkodás javára. Utóbbi érthetően nem igényelte sem a vallást, sem a művészetet, sem semmi örök emberit.

A természettudományos gondolkodás közben finomodott, a pszichológia a lelket, szellemet is sikerrel vonta be a tudományos vizsgálatokba, a rendszerváltás pedig politikai szempontból hozott szabadságot. A kilencvenes évek során több kórházban megfogalmazódott az igény arra, hogy legyen az intézmény területén

kápolna. A felszabadulás előtt csodálatos, világszínvonalon alkotó szakrális művészeink voltak, de a közoktatás címen véghezvitt agymosás, a szekularizált közszellem lerombolta azt a háttérrel, amelyből a régi művészek jöttek. Ma már lámpással kell keresni azt, aki lelkeségszellemben, művészi színvonal

szempontjából képes szorosan a hagyományra építeni, s korunk nyelvén megszólalni. V. Majzik Mária idén nyáron épp harmadik kápolnáját készíti. Ebből az alkalomból született ez a beszélgetés.

– *Jókai Anna ezt írja rólad: „Az agyag V. Majzik Mária ujjai közt nem sír többé alacsonyágán. Lelket kap, megváltódik”. Az európai gondolkodásban a földies, a sár, a sárba ragadt és az égi, a spirituális ellentétes dolgok. Hogyan férnek meg világodban, munkáidban?*

– Olyan ember vagyok, akinek mindig föld van a kezében. Az asztrológus így mondja, és ráhibázott a lényegre. Amit a legjobban tudok csinálni, hogy meggyúrom, megszülöm ezeket a szobrokat, és aztán együtt élek velük, együtt kelünk, fekszünk. Tulajdonságokkal is felruháztam őket, beszélek hozzájuk, lelket lehetek beléjük. Ha más anyagból készülnének, például bronzból, nem tehetném meg, mert ott a végső fázist, az öntést szakember végzi, és akkor már nem lennék velem. Nem tartom az agyagot alacsonyabb rendű anyagnak a fémeknél, köveknel, mert hazudni evvel sem lehet. Az utolsó munkámnál harminc emberfejet kellett átgyúrnom, mert még nem voltak elég kifejezőek.

– *Modern művészet, az ami kikerül a kezéd alól?*

– Az, de nem nonfiguratív. Képes lennék rá, hogy absztrakt szobrot csináljak, láttam is ilyesmit templomban, de mindig úgy éreztem, hogy ott nem jön létre az az erőter, ami a szakrális terekben általában. A szakrális művészet mindenkinek szól, mindenki számára érthető kell hogy legyen, míg egy hiteles, belső vízió alapuló nonfiguratív mű is csak annak mond valamit, aki ugyanabban a lelkiállapotban van, amiben az alkotó volt a mű létrejöttékor. Ragaszkodom a felismerhető, gyakran több jelképi rétegű formákhoz, de az anatómiai hűség például nem érdekel. Az arc és esetleg még a kezek mindent elmondanak valakiről, ezért inkább ezeket szoktam kidolgozni. Nem mázozok, minden szobrom csupasz, mindent félreteszek, ami elvonhatja a figyelmet a lényegről, az igazságról.

– *Milyen érzés kápolnát készíteni?*

– Olyan, mint templomban ülni és imádkozni, kiszakadni az időből. Érezni,

hogy minden rendben van, minden fel-emel, minden a segítségére jön. Még utána is könnyebb minden lépted.

– *Ehhez az érzéshez több mázsa agyagot kell hoznod-vinned, mozzatnod, bedolgoznod. Azért ezt tegyük hozzá. Chagall annak idején nagyon meglepődött, amikor hangsúlyozottan zsidó festőművész léte egy katolikus pap oltárképet rendelt tőle. Értetlenkedésére a tisztelendő azt felelte: az Atya háza olyan, hogy oda bármit be lehet vinni.*

– Ez a lényeg. Ezért szeretek a legjobb kápolnát csinálni.

– *Mindhárom kápolnamegrendelésed előzménye egy-egy nagy tetszéssel fogadott szobor volt.*

– *Szent Margit szobrát azért készítettem el annak idején, mert nagyon érdekelt az Árpád-házi királylány figurája. Hogy lehet ekkora alázat egy emberben, különösen egy uralkodói sarjban.*

– *A hatalmat és a gazdagságot mindenki arra kapja, hogy szolgáljon vele. Csak az mára sokfelé elfelejtődött.*

– Margit következetességét még a kora is túlzottan találta. Kíméletlen volt saját magával, elnéző és odaadó mások iránt. Aki megnézi a szobrot szemből, szigorú szempárt, összeszedett, kemény arcot lát, amely azonban oldalról mosolyog, így fedve fel annak a belső tűznek a természetét, amely egész életében táplálta. Már jó ideje kész volt a szobor, amikor megtudtam, hogy a Margit Kórház újra fölveszi a szent nevét, de nincs Szent Margit-szobruk. Felajánlottam nekik az enyémet, de ők egy kápolnát szerettek volna a hospice-szolgálat szomszédságában. Elkészítettem nekik az egészet az agyag árért. Ebbe a kápolnába került a szobor, szemben vele pedig *Istenes Szent János*, aki a világi útról való letérése előtt rossz fából faragott János volt. A teste főtörzs, az egyik kezével szégyenében és fájdalomában eltakarja az arcát, a másikkal kér, koldul. Vele szemben pedig ott áll a királylány, aki egész életében csak adott. Erről szól ez a kápolna.

– *Lent az emberfigurák jelképesen valóságosan megköltöztek, lefogja őket az anyag, a testük. Fölöttük az angyalok felfelé emelkednek, mosolyognak. Velük megkönnyebbülünk mi is. Miért ábrázolsz nőnemű, kislányrajzzerű angyalokat, mikor tudjuk a Bibliából, hogy nincs nőmük, neveik pedig férfinévként rögzültek?*

– Nem akartam velük mást, csak az örömet, boldogságot ábrázolni. A szenteliskor azt mondta róluk *Farkas Attila* atya, az Országos Egyházművészet és

Műemléki Bizottság titkára, hogy megelőlegezik a mennyország boldogságát.

– *Akad, akiben megütközést keltett a feszület.*

– *Grünwald Krisztusára* hasonlít, csak még mélyebben szenved ez az elszáradt növényyszerű, halott *Krisztus*. Azt akartam vele megmutatni azoknak a nagybetegeknek és hozzátartozóiknak, akik oda betérnek, hogy létezik az övéknél is nagyobb szenvedés.

– *A. F. című szobrod is az élet, halál, sors összefüggéseit boncolgatja olyan módon, hogy mindig kisiklik a meghatározások hálójából.*

– Két jókedvű copfos kislány kocsizik, mi ezt a körbe-körbe forgást így hívtuk gyerekkorunkban, és kinő belőlük, föléjük magasodik egy fiatal halott. Sok alkotást láttam a háború borzalmairól, és úgy éreztem, másképp is lehet szólni erről a témáról. Azért nem *Anna Frank*, hanem *A. F.* a szobor címe, mert bárkivel megeshet, hogy eltíporja, elpusztítja a történelem. Nem engedtem, hogy ez a szobor magánkézbe vagy zárt zsidó közösségbe kerüljön, ragaszkodtam ahhoz, hogy közintézményben legyen a helye, így került a *Haynal Imre* Orvostudományi Egyetem és Kórház épületébe, amely régen zsidó kórház volt. *Dr. Préda István* professzor ezek után rendelte meg tőlem az ökumenikus kápolnát, amelyet remélhetőleg ősszel szentelnek. Úgy alakítottam ki a kápolna belső terét, hogy itt bármilyen vallású ember, és az is, aki nem vallásos, nyugalmat találjon, elfelejtse azt is, hogy kórházban van.

– *A növények, állatok (főleg madarak) és más munkáidon az angyalok visszatérő elemek.*

– Ezek vesznek körül bennünket, ők a közvetítőink az itteni és a másik világ között.

– *Amennyi a teher alatt roskadozás, a meghódolás, az alázat, a fájdalom vállalása, a lemondás a műveidben, ugyanannyi a felemelkedés, az öröm, a szárnyalás is. A Szent András-szobor esetében ez az egyensúly egyetlen kompozíción belül valósul meg.*

– Nagyon boldog vagyok, hogy a világ legnagyobb meleg gyógyvízű taván éppen az én szobrom áll. A szanatórium leégését követően gondolt arra az intézmény vezetősége, hogy a vizek védőszentjének szobrot állíttasson a tó területén. Sokévi várakozás, eredménytelen pályázati kiírás után kértek fel erre a feladatra. Hogy a megrendelők kedvében járjak, némileg törekedtem az anatómiai hűségre, de jobban érdekelt az elsőként meghí-

vott apostol maga, akiről tudjuk az Újszövetségből, hogy nem volt teljesen hibátlan, de amikor kellett, felnőtt a feladatához, vállalta a kínhalált is, és a keresztre szögezve két napig prédikált... A sétány felől az *András*-keresztre szögezett halott férfitorzó látszik, a víz felől pedig egy angyal vagy madár emelkedik fölfelé...

– *Ugyanitt, a kórház és gyógyfürdő területén egy több mint százéves épületben szentelik majd fel a Szent Miklós-kápolnát, amely éppen most készül. Miben tér el ez a munka az előzőektől?*

– Az első két kápolna közvetlenül a kórházi épületben helyezkedik el – nagybetegek, haldoklók, szívműtéten átesettek közelében, ezért velük a céloom az volt, hogy segítséget, kapaszkodót nyújtsak. Ez a kápolna gyógyfürdőbe kerül, ahová jómódúak jönnek gyógyulni – és nem meghalni –, üdülni, szórakozni. Nekik inkább tükröt akarok tartani. A bejáratnál szemben az első emberpár látszik a paradicsom derűjében, gondtalanságában, angyalok védelmében, felülről, a Teremtőtől jövő fényben. Velük szemben 30 ember. Gyerekek, felnőttek vegyesen. A gyerekek haja, ruhája még beleolvad a felnőttekbe, arcuk még egyforma, a kezükben gyertya, ők még látják a Mennyei Atya arcát. A felnőttek nagyon különbözőek, fiatalok, idősek, szépek, csúnyák, gonoszak, szelvedek. Tőlük balra ívelt üvegfallal, mellette az oltár, mögötte magasan a felkiáltójelszerű feszület. Ezek voltunk, ezek lettünk, ezt vittük vagy nem vittük tovább, erről szól ez a kápolna.

– *Februárban, amikor a Marcibányi téri Zenei Általános Iskolában leleplezték Zene című szobrodat, Z. Bartalos Ilona, a világhírű zenetanárnő a pillanathévében hirtelen elénekelt a szobrodat. Miből fakad ez a zeneiség, amely ezen az utóbbi kompozíción is érzékelhető?*

– Egyre egységesebbek a munkáim. A kápolnakészítés rákényszerített arra, hogy kitáguljon a belső világom, ugyanakkor egy teret belülről kell minél teljesebben megfogalmaznom azt, aminél nagyobb ember el nem gondolhat.

– *Akkor ez magasabb rendű művészet, mint az, amikor egy művész kiállításról kiállításig készügeti, gyűjtögeti a munkáit?*

– Képes arra egy művész, hogy ugyanígy dolgozzon, fogalmazzon, csak hogy nincs feltétlenül rákényszerítve, hogy semmiképp ne hagyatkozzon a hangulataira, divatirányzatokra, ne hozzon létre egyetlen gondolatvilágú munkákat.

Varga Klára